

Uusi paradigma haastaa opettajien täydennyskoulutuksen

Kokemuksia ja havaintoa, kysyttyä tietoa

Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus

Maj-Britt Kentz

Kesäkuu 2009

1 Koulutuksen lähtökohdat

Mun Juttu hankkeen koulutuksen lähtökohdat perustuvat ns. uuden tai pikemminkin uudistuvan ja kehittyvän opettajuuden ideaan. Perusta rakentuu kolmeen taito- ja tietoulottuvuuteen:

- 1) Sosiaalisen median välineiden ja palvelujen käyttöönotto opetuksessa ja opettajan arkityössä (tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttö).

Oppilaille tutut verkkopalvelut ja ympäristöt jäävät usein hyödyntämättä opetuksessa ja oppimisessa. Ne koetaan ja tulkitaan liian usein pelkästään viihteellisiksi, eikä niiden soveltuvuutta kouluun ja oppimiseen pysähdytä pohtimaan.

- 2) Tutkimuksen ja kansallisen keskustelun tuottama kuva meillä olevista kehityssuunnista (ajan ilmiöt).

Suomalainen kouluverkko on muutoksessa ja samalla tapaa myös nuorten tulevaisuusajattelu ja opiskeluun liittyvät päätökset.

- 3) Luokkahuoneopetus, sisällöt ja pedagogiset mallit. (mallit ja menetelmät).

"Toisella tapaa tekeminen, opetuksen rikastaminen".

Taustalla oleva viitekehys nousee ajan ilmiöiden tulkinnasta sekä kysymyksistä, kuten "Pitääkö oppijan jättää osa arkielämänsä taitoja, tietoja ja välineitä oppimisen ulkopuolelle?". Toisaalta tiedetään, että nykypäivän koulu, kouluverkko ja koko koulutusjärjestelmä ovat haasteltuna yhteiskunnasta ja työelämästä käsin, mutta samalla myös omasta kehittämis- ja uudistumishalukkuudesta käsin.

Mun juttu -koulutuksen tavoitteeksi asetettiin toisaalta ajantasaisen tiedon välittäminen opetuksen ja koulutuksen nousevista ilmiöistä ja toisaalta prosessissa rakentuvan tulkinnan kehittymisen siitä, miten vastata näihin kompleksisiin haasteisiin.

Opettajan ammattiin liitetään jatkuva uudistumisen tarve. Nopeatempoisessa muutoksessa opettajien taito-osaamiselle ei kuitenkaan osoiteta riittävää resursia. Ilmiökeskisessä alati maapalloistuvassa yhteiskunnassa arvostetaan ja painotetaan yhä edelleen mieluummin mitattavissa olevaa tietopääomaa.

Uusi opettajuus käsitteenä tai toiminnasta nousevana empiirisenä havaintona on voimakkaasti retorinen, mutta hyvää ja myönteistä tarkoittaessaan se on samalla huonosti ymmärretty. Perusväittäjä pitää sisällään sen, että alati uudistuvassa ja konvergoituvassa maailmassa uudistava ajattelu ja ns. toisella tapaa tekemi-

nen edistää oppimista myönteisemmin kuin voimakkaasti polkuriippuva (*Path Dependency*) toiminta.

Mun juttu -hankkeessa koulutuksen ”uusi opettajuus” -teema ei sulje pois hyviä edeltäviä tai traditionaalisia käytänteitä, vaan pikemminkin se toivoo niiden tulevan jaetuksi. Koulutus ei väitä, että entinen on vähempiarvoista tai että teknologia on ainoa ratkaisu. Sisällöt painottavat tarkoituksenmukaisia teknologiavaihtoehtoja ja koulutuksen tehtävä onkin tuoda ja esitellä uusia mahdollisuuksia tukea myös muutoksessa olevaa lähiopetusta.

Uuden opettajuuden sisällöt muistuttavat kuitenkin siitä, että luokkahuonenuoriso siirtyy jossakin vaiheessa jatko-opintoihin, yhteiskuntaan ja työelämään, joka odottaa heiltä kommunikaatio-, kollaboraatio-, ja kilpailukykytaitoa kompetenssin lisäksi.

Uusi opettajuus teema rakennettiin koulutuksen punaiseksi langaksi, koska ns. paradigmaselvitys haastaa myös opettajien täydennyskoulutuksen ja todennäköisesti jatkossa myös opettajankoulutuksen, jos suuntaa osoittava kehitystrendi on voimistuva.

Seuraavaksi siirrytään kuvaamaan hankkeeseen liittyvää koulutusosiota¹. Kuvaus sisältää koulutusryhmään, koulutusteknologiaan ja toteutustapoihin sekä sisältöihin liittyvät luonnehdinnat. Ennako- ja palautekyselyn otantoja esitetään tekstiosassa polveilevasti. Lopussa tarkastellaan opettajien palautekyselyn tuloksia tiiviinä taulukkokoontana² valmennuksen kehittämisen näkökulmasta sekä **tuodaan esiin kouluttajien** itsearviointia.

¹ Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskuksen toteuttama nuorisokysely on raportoitu erillisessä dokumentissa.

² Palaute koottiin e-lomakkeella. Lomake oli auki kuukauden. Koulutukseen osallistuneista opettajista 36% vastasi kyselyyn määräaikaan mennessä.

2 Valmennuksen käynnistyminen

Valmennuskalenteri ja koulutussuunnitelma laadittiin kesällä 2008 yhteistyössä hankepäällikön kanssa, kuulemalla hankkeen toiveita ja kuvausta oletettavasta koulutusryhmästä. Hankepäällikön tehtäväksi tuli Uusi opettajuusvalmennuksen sisällöllisen suunnitelman (ml. aikataulut, ks. liite 1.) jakaminen oppilaitoksiin ja samalla valmennuksen idean konkretisointi opettajanhuoneille sekä opettajien rekrytointi syksyn kuluessa koulutukseen. Marraskuun lopussa koulutuksen tilaaja ilmoitti 37 (toteutunut 36) opettajan nimilistan. Erityistä hakua tai karsintaa ei ollut suoritettu.

Hankkeen koulustoittoa käynnistyi Juvan KickOff-seminaarissa joulukuussa 2008 (8.12.2008) ja varsinainen ensimmäinen lähitapaaminen järjestettiin Joensuu yliopiston Savonlinnan kampuksella kaksipäiväisenä koulutuspäivänä tammikuussa 2009 (8.-9.1.2009).

Juvan tapaaminen oli ensikontakti eri oppilaitosten opettajien sekä kouluttajien välillä. Noin 40 uuden kasvon ja persoonan lyhyt luentosalikohtaaminen³ ei anna riittävää tietoa oppijan rooliin asettuneiden opettajien oppimisen intentioista, odotuksista, motivaatiosta tai osaamisesta. Tilaisuudessa kirjattiin ylös opettajien toiveita ja niitä tiedusteltiin toistamiseen myös pian tapahtuman jälkeen yhtenä osana ennakkokyselyä (liite 2).

Juvan tapaamisen keskustelun pohjalta laadittu opettajien sisällöllinen toivelista (välitetty opettajille ja muille tilaisuuteen osallistuneille sähköpostilla 8.12.2008 tapahtuman jälkeen, teksti poiminta nostettu Maj-Britt Kentzin viestistä)

- 1) Sosiaalinen media ja sosiaalinen oppiminen ilmiöinä muodostavat kiinnostavan dialogin. Tähän teemaan istuu iso joukko asioita, kuten "irti moodlesta", sosiaalisuus verkon hyödyntämisessä, yhteisöllinen tiedon tuottaminen, "mitä nuoret hyödyntää, niin otetaan käyttöön"
- 2) Kuva, video ja ääni muodostavat yhden selkeän osakokonaisuuden - niiden tuottaminen ja tallentaminen sekä siirtäminen tarvittaessa verkkoon esim. johonkin sosiaalisen median kanavaan.
- 3) Pelit - tämän aiheen ympärille voi rakentaa halutessaan niin tutkimusorientoituneen kuin pedagogisen tai sitten kokeilevan lähestymiskulman.
- 4) Peda-mallit/toiminta ja virtuaaliluokka on varmasti monelle käytännönläheinen kysymys ja siksi luonteva osakokonaisuus valmennukseen.
- 5) Ongelmalähtöiseen oppimiseen (PBL) ja asioiden/ongelmien/

³ Tilaisuudessa oli neljä edeltävää puheenvuoroa: kolme hankkeen edustajien ja SKK:n nuorisokyselyn toteuttajan puheenvuoro.

taitojen simuloinnin/oppimisen ympäristö voisi olla Second Life. Sisältöpuolella ideana oli PBL-aihioiden tuottaminen - yhdessä tieteenkin, eikö vaan?

6) Tiedon luotettavuuteen liittyvä näkökulma. En usko, että kysymys oli puhtaasti tieto-opista vaan pikemminkin digitaalisuuden ja internetin tarjoaman digitaalisen ulottuvuuden mahdollistamasta näkökulmasta. Tämä on kysymys, joka askarruttaa monia opettajia ja varmasti myös siksi, että olemme viime aikoina saaneet lukea siitä, että plagiointi on yleisempää kuin olemme uskoneet ja selkeästi nouseva suuntaus myös toisen asteen opiskelijoiden parissa.

7) "Uudet hullut ideat". (Liite 3)

Sekä Juvan keskustelussa (8.12.2008) että ennakkokyselyn vastauksissa (6.1.2009 mennessä) nousi esiin marginaalijoukko opettajia, jotka olivat rekrytoituneet koulutukseen "pakko-osallistua-positiolla". Näin ollen lähtökohta oppimis- ja osallistumishalukkuudelle oli vähintäänkin hyvä. Tilaisuudessa opettajista välittyi myös kriittisiä signaaleja suhteessa suunniteltuun koulutussisältöön sekä toisaalta myös koko paradigmanmukaiseen muutokseen. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna asenneilmapiiri tuotti haasteen myös kouluttajille.

Ensimmäisessä lähitapaamisessa (Savonlinna 8.-9.1.2009) konkretisoitui ryhmän rakenne. Esikysely tuotti tuloksena sen, että ryhmä on monimuotoinen osaamiseltaan ja tavoitteiltaan sekä teknologiasuhteeltaan. Mun juttu -ryhmä rakentuu ammatillisen toisen asteen ja lukio-opettajista. Mukana olevista opettajista vain osa osallistuu hankkeen varsinaisiin pilotteihin. Tämä tuottaa väistämättä tilanteen, jossa paradigma jää ikään kuin irralliseksi ja ulkopuoliseksi asiaksi, ellei siitä erikseen muistuteta.

Tilajaorganisaatio toivoi 40 paikkaa koulutukselle. Alun perin kokonaisuus oli suunniteltu valmennusmuotoisena 20–25 osallistujalle. Kasvaneen ryhmäkoon tiedettiin rajaavan suunniteltujen sisältöjen työskentelymuotoja ja ohjausta.

3 Opettajat opetusryhmänä

Kouluttajat käyttävät Mun juttu -opetusryhmästä *opettajanhuone* metaforaa. Kielikuva ilmentää tyypillistä heterogeenista ryhmää, jossa osa on uusista asioista hyvin innostunut ja suhtautuu tiedon tuomaan mahdolliseen muutokseen myönteisesti ja osa edustaa positiivisella tavalla kriittistä näkökulmaa. Mun juttu – koulutuksessa on mukana myös opettajia, jotka ovat kertoneet tuskastuvansa teknologisten ongelmien edessä siinä määrin, että mielenkiinto ja motivaatio hiipuvat. Tätä tosi asiaa ei helpota se, että opetusryhmä on suuri, vaan pikemminkin päinvastoin. Suuressa ryhmässä teknologiset ongelmat korostuvat myös lähiopetuksessa (kuten verkon ja koneiden hitaus ja epätasalaatuisuus).

Mun juttu -opettajista pientä joukkoa voidaan luonnehtia TVT-orientoituneiksi. Näkökulmaa kysyttiin ennakkokyselyssä ja opettajat nostavat tämän asian esiin myös palautteessa. Orientaatio käsitteenä on tässä kohdin ehkä liian vahva ilmaisu, mutta se tarkoittaa lähinnä TVT:n soveltamisen mahdollisuuksiin ja etujen näkemistä.

4 Koulutusteknologiat opetuskäyttöön

Toteutuessaan paradigman mukainen opetus tulee aidosti haastamaan eteläsavolaisen toisen asteen kouluverkon. On selvää, että jatkossa tullaan tilanteisiin, joissa oppijan ns. kotiryhmä voi olla osin fyysinen ja osin virtuaalinen. Tämä haastaa sekä oppilaan että opettajan. Opettajan näkökulmasta kysymys on eri kanaviin opettamisesta samanaikaisyleisöille (Kentz, Kukkonen & Moilanen 2009⁴).

Mun juttu -koulutuksessa on hyödynnetty systemaattisesti erilaisia maksuttomia oppimisympäristöjä ja työkaluja⁵ (Liite 4). Verkkopalvelujen ja teknologioiden taustalla on ajatus siitä, että opettajat ohjataan niihin työympäristöihin tekemisen kautta, joita he voivat jatkossa hyödyntää:

- 1) omassa luokahuoneopetuksessa sekä
- 2) paradigman suuntaisessa (*oppilaitosrajat ylittävässä*) koulutuksessa.

Lisäksi koulutusteknologioiksi valitut mediamaisemat ovat nimenomaan niitä, joita ao. opettajien oppilasikäluokat käyttävät vapaa-ajalla sosiaalisesta ulottuvuudesta käsin.

Tyypillisesti tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöön liittyvissä keskusteluissa pohditaan opettajan TVT-osaamisen merkitystä. Tavallista on, että suuri osa opettajista tuo esiin sen, että kasvokkain reaali maailmassa opettaminen ”poski-liitu” -tekniikalla on paras ja tehokkain keino. Näin myös Mun juttu -koulutuksessa.

Koulutuksen yksi tavoite onkin osoittaa konkreettisesti se, että myös TVT:n osaamista tarvitaan (mm. tehtävänannot, etäiltaistunnot). Koulutuksen tehtävä on haastaa opettajat näkemään se realismi, jossa tulevaisuuden demokraattinen luokahuone on osin tässä nyt ja osin toisaalla. On selvää, että luokahuoneopetuksen ja etäopetuksen rajapintaan on harjoitettava myös TVT:n hallinnan ja soveltamisen taitoja, vaikka se tarkoittaa usein henkilökohtaisen mukavuusalueen ylittämistä.

⁴ M.B. Kentz, T. Moilanen, I. Kukkonen (2009). Empiriaa ja mallinnusta – Second Lifen opetuskäytön erityispiirteitä. Julkaisussa Me tahdomme! Huominen on täällä tänään, Hämeen kesäyliopiston julkaisuja, sarja B, 43.

⁵ mm. Wiki ja Google Docs yhteiskirjoittamisen työkaluna, blogit ja mikroblogit avoimina tai suljettuina kurssiympäristöinä, videon- ja kuvanjakopalvelut opetuksen resurssina jne.

Mun Juttu-hankeen ns. paradigma-malli edellyttää toteutuakseen sosiaalisen oppimisen (ja ilmiöperustaisen oppimisen) ratkaisuja. Tähän myös hankkeen valmennuksen koulutus suunnittelun idea perustettiin niin pedagogisena asiana kuin myös teknologisenä ja sisällöllisenä asiana.

Teknologiakysymyksiä Mun juttu -koulutuksessa on lähdetty ratkaisemaan opettajan arkityöhön luontevasti liittyvän toiminnan, kuten oppimateriaalin laatimiseen liittyvällä tehtävän annoilla sekä palastelemalla perinteisen luokkahuoneopetukseen vaatimat sosiaalisuuden aspektit sosiaalisen median välineiksi (kurssin vuorovaikutustarpeet). Puoli vuotta kestäneessä prosessissa (tammi-kuu-kesäkuu) opettajat ovat nyt saavuttamassa sen kaltaisen kypsyyden, jotta he konkreettisesti oivaltavat palvelujen yhteenliittämisen sekä niiden välisen vuoropuhelun.

Pidemmälle edistyneiden opettajien kokemuksia on niin ikään pyritty tuomaan mukaan keskusteluun (vertaisen kielellä vertaiselle). Osin tässä on onnistuttu ja osin epäonnistuttu. Palautekyselyn pohjalta opettajat kaipaavat enemmän konkreettisia esimerkkejä opetustyöhön (esimerkiksi aineryhmäperustainen suunnittelu ja yhteiskehittäminen, jossa välitetään malleja ja kokemuksia) ja samaan aikaan he kuvaavat koulutusryhmän rikkautena juuri avointa kokemusten, käytäntöjen ja esimerkkien jakamisen kulttuuria.

Temaattisesti valmennussisällöt liittyivät (tammi-kesäkuussa) tavalla tai toisella nuoriin ja teknologiaan, sosiaalisen median työvälineisiin ja erilaisiin oppimisympäristöihin (työpajat). Työpajojen tavoitteena oli osoittaa, että vapaasti ja maksutta on saatavilla useita erilaisia välineitä ja palveluja, jotka soveltuvat arki-työhön.

Paradigmaan liittyvää näkökulmaa on työstetty mm. ryhmäkeskusteluilla (Liite 5) sekä yhteiskirjoittamisen menetelmillä. Lähtökoh- ta yhteiskirjoittamisesta polveili siten, että jokainen opettaja kirjoitti alkuun oman kannanottonsa paradigmaan (ryhmäkeskustelussa nousseiden ideoiden ja ajatusten). Opettajat julkaisivat kirjoituksensa Ning-ympäristössä omaan blogiin. Seuraavassa vaiheessa opettajat lukivat toistensa tekstit ja poimivat niistä 10 itseään eniten kiinnostavaa kommenttia/kannanottoa. Tämän jälkeen opettajat etsivät itselleen parin verkosta ja yhdessä he laativat uuden tekstin, jonka raamiin valitsivat listoiltaan viisi kaikkein kiinnostavinta näkökulmaa. Yksi yhteiskirjoittamisen työväline on Google Docs.

Ensimmäisellä lähitapaamisella Savonlinnassa otettiin käyttöön sosiaalisen median palvelu Ning (munjuttu.ning.com), joka palvelee erityisen hyvin suurta opetusryhmää. Ryhmäjäsien voi tilata sähköpostiinsa koontaa tapahtumista/muutoksista. Ominaisuus helpottaa ajan tasalla pysymistä ja osallistumista. Suljettu ympäristö kokoaa kaikki koulutuksen materiaalit, opettajien ja kouluttajien blogikeskustelut, kuvat ja videot.

Kouluttajat ovat tehneet Ningiin myös erilaisia tutoriaaleja mm. tietyn verkkopalvelun tai välineen käyttöönotosta. Siinä missä esikyselyssä opetusteknologioina korostuivat PowerPoint ja Moodle, niin palautekyselyssä korostui erityisesti Ning. Monet opettajat ovat avanneet Ning-palveluun omia opetuskanavia.

Second Life

Second Life virtuaalioppimisympäristöllä on tärkeä rooli koulutuksessa, ei vain teknologisenä työympäristönä vaan tulevaisuuden, muuttuvan koulun mallintajana.

Second Life on reaali maailman virtuaalinen mallinne, peili, joka mahdollistaa mielekkäällä tavalla monimuotoisen oppimisen. Jäsenet luovat itselleen avatar-hahmon, joka edustaa häntä itseään virtuaalimaailmassa, rikkaassa synteettisessä oppimisympäristössä.

Mun juttu -koulutuksessa Second Life virtuaalimaailmaa on hyödynnetty etäiltojen opetuksessa, sen soveltuvuutta lukioon ja ammatilliselle toiselle asteelle on pohdittu ryhmäkeskusteluissa, se on johdattanut ns. läsnäoloteknologioiden pariin myös tulevaisuuden työn ja opiskelun näkökulmasta.

Second Life on kanainvälisillä edu-areenoilla hyväksytty vartenotettavaksi oppimisympäristöksi. Synteettinen oppimisympäristö mahdollistaa oppimisen aikaisempaa sosiaalisempana, luontevana, vuorovaikutusta korostavana prosessina verrattuna edeltävän sukupolven suljettuihin verkko-oppimisympäristöihin.

Adobe Connet Pro

ACP (Adobe Connet Pro) -verkkokonferenssia on myös hyödynnetty ohjauksessa. Molemmissa etäympäristöjen (SL ja ACP) hyödyntämisessä on törmätty samoihin ongelmiin ja ne ovat samat kuin jo aikaisemmin tässä raportissa on mainittu: koneiden, verkkoyhteyksien, webkameroiden sekä mikrofoniin epätasalaatuisuus.

Teknologiaan liittyvät ongelmat osoittavat, että opettajilla ei ole perinteisessä mallissa (Moodle ja PPT) edes tarvetta vaatia itselleen paremmin toimivia yhteyksiä tai laitteita. Toisaalta taas uusi nouseva teknologia ja sen käyttäjäyhteisöt (oppilaat) on syytä huomioida opetuksen kehittämisessä.

WP blogi

Blogit ovat meille tuttuja vaalien läheisyydessä poliitikkojen päiväkirjoina. Mun jutussa olemme hyödyntäneet blogia mm. lähijakson esiorientaatio-ympäristönä. Kouluttaja laati opetusblogin, jolla oli erilaisia tavoitteita. Ensinnäkin se esitteli lähipäivän etenemistien, julkaisi vierailevan kouluttajan aineistot ja esitteli oppimistehtävän. Presentaationa se yhdisti esimerkinomaisesti erilaisia sosiaalisen median palveluja ja sen sisältö rakentui erilaisista mediaelementeistä. Kokonaisuutena blogi edusti opettajien lähipäivän oppimistehtävää (ks. <http://avoinkampus.joensuu.fi/demot>).

Päivän aikana ilman ns. suoraa opetusta, ryhmä otti haltuun blogin, videon tuotannon (Rapid Sketching), videonjakopalvelun, Google Maps -karttapalvelun, esi-

tystenjakopalvelun, käsikirjoittamisen ja koostamisen. Iltapäivän koonnassa opettajille kerrottiin, mitä teknologioita he ovat päivän aikana ottaneet haltuun ja soveltaneet käytäntöön. Ryhmästä huokui tyytyväisyys. Myös seuraava nosto aineistosta kertoo siitä, että usein tietoisuus oppimisesta tulee hetken perästä.

”Lisää tapaamiskertoja olisi hienoa saada. Kouluttajat on niin huippuasiantuntijoita, että heitä on aina ilo kuunnella ja aina oppii älytömän paljon. Yleensä vasta kotona tajuaa miten paljon uutta tuli opittua. Uusien työkalujen laaja esittely on toiminut hyvin, jokainen voi sitten omalla ajalla laatia varsinaista materiaalia. Odotan uusia ihmeellisiä elämyksiä uusien työkalujen parissa.” (12207)

5 Yhdessä yli rajojen

Mun juttu -hanketta voidaan kokonaisuutena pitää pioneerihankkeena. Samalla kun se tulee tarjoamaan lähivuosina alueen nuorisolle ja malliksi kansalliselle koulutuksen kentälle uusia opintopolkuja, niin se tuo yhteen joukon opettajia, joiden arkityö ja tehtävät poikkeavat toisistaan paljon.

Paradigma-malli sisältää siis ajatuksen, jossa pikemminkin mennään ns. väli-maastoihin tutkimaan ja ideoimaan uusia paremmin tulevaisuutta palvelevia opiskelupolkuja ja -reittejä, kuin lukkiuduttaisiin perinteisen mallin mukaiseen aineryhmäajatteluun.

Ennakkokyselyssä pyysimme opettajia kertomaan, mitä he odottavat oppivansa uusilta kollegoiltaan (N=19). Yksitoista vastaajista kommentoi kysymystä ja vastaukset (n=11) teemottuivat neljään pääkategoriaan seuraavasti:

Mitä haluaisit oppia uusilta kollegoiltasi (valmennettavilta) parantaaksesi/kehittääksesi oppilaitoksesi toimintakulttuurin nykytilannetta?
En osaa vastata (n=2)
Otan mielelläni kaiken (tiedon, taidon, opin) vastaan mitä tulee (n=2)
Käytännössä kokeiltuja esimerkkejä TVT:n ja pedagogiikan alalta (n=3)
Uusi ajattelutapa tai menetelmä opettajille tai oppilaille arkityötä edistämään (n=3)

Kysymys toistettiin palautekyselyssä ja nyt se oli muotoa: *”Mun jutussa on mukana nelisenkymmentä opettajaa. Välin kohdataan verkossa ja välin kasvotusten. Mitä olet oppinut kollegoiltasi kuluneen talven ja kevään kuluessa?”*

Suppea aineisto (N=10) ei anna mahdollisuutta kuvata erityisiä profiileja tai erityisiä temaattisia osakokonaisuuksia. Vastauksista yhdeksän profiloitui positiiviseksi ja yksi negatiivisneutraaliksi. Yhdeksän vastausta sisältää 20 mainintaa, jotka välittävät kuvaa ryhmästä, jonka ilmapiiri on avoin ja iloinen ja jossa kollegaa arvostetaan ja kuunnellaan.

Mitä olet oppinut kollegoiltasi kuluneen talven ja kevään kuluessa?”(n=9)

Uudet näkökulmat ja taidot (6), kokemusten ja mielipiteiden avoin jakaminen (5), ilo, innostuneisuus, aktiivisuus myönteisenä mallina/esimerkkinä (3), vertaisen TVT-taitavuus myönteisenä kokemuksena (3), rohkeus muuttaa omaa toimintaa (2), myönteinen itsetunto/pystyvyys (1).

”Avarakatseisuutta suunnitteluun ja rohkeutta muuttaa toimintatapoja. Kollegalta saa aina tarvittaessa apua. Näkemystä kyseenalaistaa joi-takin aina itsestään selvinä pidettyjä asioita koulussamme. Uusia sovel-luksia ja niiden käyttövinkkejä.” (12208)

Yllä oleva näyte vahvistaa myönteistä kuvaa ryhmästä, joka myös rohkaisee ja opettaa jäseniään. Alla oleva näyte taas on dimension ääripää. Se välittää kuvaa yksin jääneestä, kiireessä unohdetusta opiskelijasta. Vastaus ei kommentoi sisäl-löllistä antia tai tiedollista ja taidollista oppimista, vaan se piirtää pikemminkin vahvan tunnetilan, joka on aito ja konkreetti. Siinä missä ensimmäiselle (12208) ryhmä on avoin ja auttavainen, niin jälkimmäiselle (14210) se lähes kääntää se-län.

”Minusta tuntuu, että olen 'kohdannut' vain vähän ketään. Lähiopetus on ollut luentojen kuuntelua ja sitten koneen kanssa tekemistä. Puhu-maan on ehkä päässyt lounaspöydässä. Verkossa ollut kohtaaminen ei ole tuntunut siltä, että siinä olisin sen kummemmasti oppinut toisilta mitään. Olen oppinut, että toiset ovat kiinnostuneempia ja taitavampia kuin minä ja toiset eivät. Itse opin taas jälleen kerran sen tunteen, mikä oppilaalla on silloin kun ei osaa ja kaikki muut osaavat ja tulee kauhea hätä! Eikä kukaan auta. Kunpa muistaisin tuon tunteen joka päivä omassa työssäni ja yrittäisin olla paikalla auttamassa.” (14210)

Suuren ryhmän ohjaaminen on aina haaste myös kouluttajalle. Jo pelkästään yh-dessä tekemisen into vaihtelee. Toiselle opettajalle yhteistyö on mieluisaa ja toi-nen taas tekisi kaiken mieluummin yksin. Tyypillinen ryhmäilmiö on myös se, että tutun kollegan kanssa tehdään yhdessä, koska siihen on totuttu.

Parhaimmillaan tuttuus edistää asioiden syventämistä: ollaan toisessa konteks-tissa kuin tavallisesti, on aikaa pysähtyä. Kääntöpuolena taas pidetään sitä, että kriittisten kysymysten edessä ulottuvuus oman mukavuusalueen ulkopuolelle on heikompi.

Mun juttu koulutuksessa ei opettajia, tilaajan toiveesta, ole ryhmitelty ns. aineja-koperustaisiin ryhmiin. Toisaalta nyt voidaan pohtia sitä, että olisiko tämän kal-tainen ryhmäyttäminen eheyttänyt ja avannut paremmin opetusryhmää, vai toi-minut lukkiuuttavana tekijänä?

Käytännössä lähijaksoilla opettajat ovat saaneet itse vapaasti valita pienryhmät ja kertaalleen heidät on jaettu satunnaisiin ryhmiin. On selvää, että harvalukui-

sisä tapaamisissa tutustuu ”vain harvoin” ja toivottuja kohtaamisia tulisi kouluttajien toimesta systemaattisesti organisoida.

6 Osallistuminen ja aktiivisuus

Mun juttu koulutuksen verkkotyöympäristöön (munjuttu.ning.com) on rakentunut koulutuksen toinen taso, myös yhteisönä. Verkossa keskustelea, kommentoi, auttaa, kertoo ja kysyy reilun 10 hengen aktiivinen ryhmä (*kommentointi, aloitetut viestit ja kuvaukset teknologioiden ja toimintatapojen käyttöönnotosta*). Niin ikään tämä ilmiö on ennestään tuttu täydennyskoulutuksista. Mitä suurempi koulutusryhmä on, niin sitä herkemmin se alkaa organisoitua ydinryhmäksi ja perifeeriseksi ryhmäksi, joiden välillä on eräänlaisia ”roolinvaihtajia”, eli niitä, jota ovat välillä lähempänä ydinryhmää ja sitten taas periferiaa.

Opettajien osallistuminen valmennukseen on noudattanut määrällisesti laskevaa kehitystä. Koulutus ei ole arvosanaopetusta/opintopistein pisteytettyä, joten siitä suunnasta kehityspolku on normaali. Palautteesta (ja sähköpostiyhteydenotoista) ilmenee, että arkityön kiireet vievät usein voiton koulutukseen osallistumisesta. Keskimääräinen osallistumisprosentti lähijaksoille on 73,2%. Poikkeuksellisen vähän osallistujia oli kevään viimeisellä tapaamisella jo osalla loman alettua. Paikalla oli vain 31% opettajista (Liite 6).

7 Ammatillinen kehittyminen motivoi

Mun juttu opettajajoukko on mukana koulutuksessa oppimis- ja kehittämishalukkaana ryhmänä. Uusi tieto ja henkilökohtainen kehittyminen ovat hienoisesti paradigman rakentamisen edellä.

Miksi olet mukana valmennuksessa? (Asteikko 1= ei ollenkaan, 5= erittäin hyvin/väittämä- keskiarvot)

Osallistun valmennukseen saadakseni uutta tietoa	4
Osallistun valmennukseen, koska haluan kehittyä opettajana	4
Osallistun valmennukseen, koska haluan kehittää uusia opetusmenetelmiä	4,1
Osallistun valmennukseen ollakseni mukana rakentamassa uutta koulutuskäytäntöä	3,7

Solmukohdat opettajien näkökulmasta

Palautelomakkeessa kysyttiin opettajien toiveita ja odotuksia tai kehittämisehdotuksia valmennukselle. Yksi vastaaja vastaajista jätti kohdan tyhjäksi, yksi ilmoitti, ettei koulutuksessa ole kehitettävää, ja yksi vastaus kertoi siitä, että vastaaja on tyytyväinen ja osallistuu koulutukseen itseään sivistäen, koska hänelle ei ole mahdollista viedä osaamista opetuskäyttöön nykytilanteessa:

*Koska nykyinen työni ei mahdollista harjoitusten viemistä omakoh-
taisesti opetuskäyttöön on ollut hyvä vain seuraten olla mukana. On
sopinut minulle. (25307)*

Seuraavassa on listattu pelkästään kehittämissuositukset ja kaikki positiivinen palaute on jätetty pois.

1. Kiivastempoisuus ja uusien asioiden runsaslukuisuus
2. Suuri ryhmäkoko yksilöllisen tuen ja opetuksen saamisen esteenä
3. Liian vähän lähipäiviä
4. Aineryhmyöskentelyn puute
5. Taitojen heterogeenisyys

Kuudes ja seitsemäs esiin nousut näkökulma liittyi enemmänkin opettajan omaan työympäristöön ja ajankäyttöön, mutta tulivat esiin jo tässä kohtaa.

6. Vertaisten puute oman koulun arjessa, ideoiden vieminen koulun käytäntöihin
7. Oman vapaa-ajan riittäminen/oma ajanhallinta itseopiskelulle ja etäis-
tunnoille

Odotusten täyttymistä tiedusteltiin myös Linkert-asteikollisella osiolla. Tulos vahvistaa tulkintaa siitä, että opettajat ovat mukana ensisijaisesti itseään kehittäkseen. Uudet opit koetaan hyödyllisiksi oman työn ja työkäytänteiden kehittämisessä, mutta käytänteet eivät ole siirtyneet omaan työyhteisöön tai opetukseen. Taustalla voidaan toistaa kommentteja opettajan vapaa-ajan riittämisestä, teknologisista resursseista, mutta myös kollegoiden ja vertaisten puute työyhteisössä. On selvää, että tämän kaltaisen sisällöllisen koulutuksen tulisikin olla työyhteisöasia, eikä yksilöasia.

Odotusten täytyminen ja valmennus **(Asteikko 1= ei ollenkaan, 5= erittäin hyvin/väittävä)**

Valmennus on vastannut odotuksiani	3,2
Valmennettavien lähtötaso on otettu hyvin huomioon	3,4
Lähiopetus ja etäopiskelu ovat muodostaneet toimivan kokonaisuuden	3,4
Valmennus on innostanut uudistamaan työkäytäntöjäni	3,4
Valmennus on antanut valmiuksia työni kehittämiseen	3,4
Valmennuksen vaikutuksia siirtyy kauttani oppilaiden työskentelyyn	3
Valmennuksen vaikutuksia siirtyy kauttani muualle työyhteisöni	3

Lisäksi opettajilta kysyttiin heidän omaan opiskeluunsa liittyvää arviointia muodossa ” *Kasvatusalan ammattilaisina tiedätte hyvin, että uuden oppiminen edellyttää sitoutumista ja motivaatiota oppimisen suunnassa. Kerro missä kohdin omassa opiskelussasi sinulla on vielä kehitettävää ja millaista tukea siihen tarvitset?*

Vastauksissa korostui ajanhallintaan ja teknologiseen osaamiseen liittyvät näkökulmat, mutta toisaalta myös koulujen tarjoamaan tukeen liittyviä kommentteja.

Kokonaisuutena palautekysely osoittaa, että kohderyhmälle koulutus on hyvin tärkeää. Koulutuksen tulisi olla säännöllistä ja jatkuvaa, jolloin se voisi joustaa paremmin opettajien aikatauluihin ja sen tulisi koskettaa useampia opettajia samasta työyhteistä.

Kesäkuun lähijaksolla palaute oli käytössä ja se ratkaisi pitkälti päivän rakenteen. Tulevan syksyn ohjelma jatkaa avattua suuntaa. Koulutuksessa paneudutaan erityisesti siihen, miten uusia asioita voidaan viedä käytäntöön (uusia teknologioita ei käydä) ja toisaalta opettajat osallistuvat koulutukseen omilla aineistoillaan, jotta tuttuus kannustaisi ja motivoisi ja samalla konkretisoisi paremmin jo käsitellyjä asioita.

7 Lopuksi

Kouluttajien kokemukset kommunikoivat samaan suuntaan valmennettävien kanssa. Suuri ryhmäkoko on ollut eittämättä haasteellinen toiminnallisessa koulutuksessa, jossa uusien työmuotojen lisäksi on tarvetta pohtivalle keskustelulle.

Opetusryhmän eheytyminen ja tuloksellinen kollaboraatio edellyttävät säännöllisiä tapaamisia ja aikaa sekä selkeästi määriteltyjä ongelmia, jotka voidaan puheke tehtävämuotoon.

Mun juttu -hankkeen koulutuksen resurssit ovat alkuperäissuunnitelmaan verrattuna vain 30-35% suunnitellusta. Käytännössä tämä kääntää mallin ylösalaisin, joka tarkoittaa sitä, että valmennus muuttuu koulutukseksi kun alkuperäissuunnitelmaa verrattuna ryhmäkoko on lähes 50 % suurempi ja lähitapaamisia on vuoden aikajänteellä 35-40% vähemmän.

Opettajien teknologian hallinnan osaamistaso ei ole este vaan haaste ja haaste liittyy ensisijaisesti siihen, että opettaja näkee potentiaalit soveltamiskohteet. Käytännössä sosiaalisen median palvelujen käyttöönotto ei ole vaikeaa. Vaikeus liittyy pikemminkin motivaatioon, koska hän ei tunnista aitoja tarpeita.

Lisäksi ongelmana ovat toistuvasti epätasalaatuinen konekanta, verkkojen kapasiteetti, mutta myös ulkoisten laitteiden sopivuus tai suoranainen puute. Täydennyskoulutuksia järjestävillä tahoilla odotetaan olevan ajan mukaiset mediateekit opetukselle. Toisaalta tässä olettamassa kohdataan toinen tosi asia: jos täydennyskoulutettava saa oppinsa lähes ihanteellisissa laboratorio olosuhteissa, niin kuinka hän pystyy toimimaan oman laitekantansa kanssa koulutuksen jälkeen?

Tiedetään, että opettamiseen yleensä ja teknologiaan erityisesti liittyy muutama keskeinen ongelmakohta kun niitä tarkastellaan opettajan kehittymisulottuvuuksina.. Vastauksen saaminen kysymykseen, ”mitä haluat oppia tai mitä toi-

vot?”, on hyvin vaikeaa. Probleeman artikuloiminen ja jäsentäminen on hankalaa ja usein kysymys tulee niin sanotusti ”liian yllättäen”.

Heterogeenisen ryhmän mieltymyksiin vastaaminen on niin ikään haastavaa. Mikä on toiselle turhaa, on toiselle tarpeellista. Ennakkokyselyssä opettajan on vaikea hahmottaa, mitä juuri hän haluaisi tehdä tai mitä hän haluaisi oppia? Suurissa koulutusryhmissä yksilöllisten just-in-time toiveiden toteuttaminen on lähes mahdotonta. Tämä vaivaa usein myös kouluttajien mieltä.

Syksyllä jatkuvassa koulutuksessa painopiste on opettajien omissa aineistoissa, joita he ryhtyvät uudelleen tuottamaan etä- ja lähiopetuksen tarpeisiin.

Toisen asteen ammatillisen ja lukiokoulutuksen opettajat eivät tyypillisesti opiskele rinnakkain. Tämä erityispiirre on Mun juttu -koulutuksen keskeinen vahvuus. Keskeinen ongelma koulutussuunnittelussa kesällä 2008 oli se, että a) paradigman mukaisia opintopolkuja ei ollut suunnittelun pohjalla edes aihioina ja b) kohderyhmä opettajaryhmä olisi voinut olla sitä joukkoa, joka myöhemmin toteuttaa pilotteja.

Mun juttu on osittanut kuitenkin voimakkaasti sen, että ao. kohderyhmä tarvitsee nyt ja jatkossa sekä kehittämisverkostoja että systemaattista täydennyskoulutusta tulevaisuutta rakentavassa kehyksessä.

LIITE 1.

UUSI OPETTAJUUS – VAL- MENNUS

Toisen asteen ”Paradigma” (MUN JUTTU!) -hankkeen valmennus jäsenyy kolmeen ns. *Uuden opettajuuden* teema-alueeseen, jotka ovat:

- 1) Tieto- ja viestintätekniikan (TVT) opetusikäyttö
- 2) Pedagogiikka (opetus ja oppiminen)
- 3) Mistä ja mitä tutkimus kertoo?

Teema-alueet on valittu kentältä tulleiden toiveiden mukaan paradigman toteuttamisen suunnassa. Teema-alueet ovat toisiinsa kietoutuvia ja toisiaan täydentäviä. Taustalla on ajatus opettamisen ja oppimisen kulttuurin muutoksesta ja yleisesti puhutaan myös ns. ”uudesta opettajuudesta”.

1 Tieto- ja viestintätekniikan (TVT) opetusikäyttö -teema ei istuta valmennettavia ”yli olan koulutukseen”, jossa yksi tietää miten asiat tehdään. Luvassa ei siis ole Excel-taulukkoja tai kuvankäsittelyn A-B-C -kurssia tai lyhytkurssia heti-nyt-kaikille-*webbisivut* kolmessa vartissa.

Teemassa kokeillaan ja harjoitellaan käytännössä ja opitaan yhdessä, mitä *tarkoituksenmukainen* tieto- ja viestintätekniikka voi olla lähi- ja etäopetuksessa. Teeman avulla pyrimme avaamaan hyvin perustellun ulottuvuuden (nuorille tuttuun) sosiaalisen median maisemaan ja auttamaan opettajia hyödyntämään näitä välineitä oman opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa paradigman kynnyksellä.

KAIKKI HYÖDYNNETTÄVÄT TEKNOLOGIAT OVAT VAPAASTI KÄYTTÖÖN OTETTAVISSA JA MAKSUTTOMIA NS. SOSIAALISEN MEDIAN TYÖVÄLINEITÄ JA PALVELUJA, JOITA KÄYTETÄÄN MYÖS VALMENNUSPROSESSIN OHJAUKSESSA JA OPPIMISTEHTÄVIEN RATKAISUSSA.

2 Valmennusteknologioiden taustalla on tarina sosiaalisesta oppimisesta, joka on toisen teema-alueen ’Pedagogiikka’ ohjenuora.

Pedagogiikka -teema pohtii opetusta ja oppimista mm. ajan kuumien ilmiöiden ja muutoksen sekä opettajan käyttäteorian ja hyvien käytänteiden suunnasta käsin.

3 Kolmas teema-alue on nimetty otsikon alle ’Mistä ja mitä tutkimus kertoo?’. Teema lähestyy meneillään olevaa toisen asteen koulutuksen rakenteellista muutosta sekä tutkimuksen (ja muiden dokumenttien) että ajan-kohtaiskirjoittelun kautta. Sisältöalueet liittyvät sekä opettajan työn haasteisiin että muuttuvaan opiskelu- ja työelämään. Teeman tavoitteena on tutustua muutosprosessiin ja sen taustoihin useasta eri näkökulmasta sekä tuottaa ja dokumentoida omaa tulkintaa kansalliseen keskusteluun.

Valmennuksen työskentelymuodot ja -ympäristöt

Valmennuksen idea perustuu yhteiskehittelyyn ja aitojen ongelmien ratkaisemiseen. Valmennus viipyilee ja pohtii, neuvottelee, kyseenalaistaa ja ohjaa. Kaikissa työskentelymuodoissa tavoitteena on kuulla valmennettavia, joten myös seminaareissa yleisö osallistuu seminaarin kulkuun. Lähijaksoilla työskennellään sekä omassa tutussa pienryhmissä että yhtenä isona ryhmänä. Etätapaamisissa kohdataan joko Virtuaaliluokassa tai Joensuun yliopiston Second Life -saarella. Yhteiskehitte-

lyjaksoilla ryhmät tapaavat keskenään saarella tai luokassa. Työskentelymuotojen ja -ympäristöjen tavoitteena on tukea joustavaa, mielekästä ja monipuolista aikuisopiskelua.

VALMENNUSKALENTERI

Alla olevaan kalenteriin on koottu valmennuspäivien kestot ja ajoitus (tarkentunut ohjelma/päivien sisällöt julkaistaan syksyn kuluessa). Tyypillinen lähijakso on yhden (huom. poikkeuksena ensimmäinen tapaaminen) työpäivän mittainen ja sisältää sekä tekemistä ja toimintaa että ajankohtaisia teema-alustuksia, asiantuntijakatsauksia ja keskusteluja. Toisin sanoen, lähitapaamisessa uuden opettajuuden periaatetta voidaan lähestyä joko kaikista kolmesta eri näkökulmasta käsin tai keskittyä pelkästään yhteen teema-alueeseen. Valmennusprosessi on aktiivinen vuoden 2009 tammikuusta vuoden loppuun ja aktiivista prosessia tuetaan erilaisilla työmuodoilla ja ongelmanratkaisulla.

	12/0 8	1/0 9	2/0 9	3/0 9	4/0 9	5/0 9	6/0 9	7/0 9	8/0 9	9/0 9	10/0 9	11/0 9	12/0 9
Seminaarit	Kick Off												Next Step
Lähivalmen- nus		2					*						
Etävalmennus													
Kotiryhmien yhteiskehitte- ly													

* valmennuksen kesäkoulu

SEMINAARIT

KickOff -seminaari 8. joulukuuta 2008 (*JUVA*) polkaisee valmennuksen käyntiin. Kaikille eteläsavolaisille toiseen asteen kouluväelle suunnattu seminaari esittelee maakunnan yhdeksäsluokkalaisille toteutetun kyselytutkimuksen tulokset sekä kuuntelee eteläsavolaisten koululaisten puheenvuoron. Äänessä ovat myös *paradigma-miehet*: Mikkelin kaupungin opetustoimenjohtaja Heikki Hirvonen ja Savonlinnan ammatti ja aikuisopiston rehtori Keijo Pesonen. Tilaisuuden jälkeen valmennusryhmän Info-tilaisuus (Maj-Britt Kentz ja Teemu Moilanen).

NextStep -seminaari 8. joulukuuta 2009 (paikka ilmoitetaan myöhemmin) jakaa vuoden varrella syntyneitä hyviä käytänteitä (valmennusryhmän puheenvuoro), kuulee opiskelijoiden puheenvuoron sekä kertoo hankepäällikön Hannu Soinin suulla paradigma-hankkeen toisen vaiheen suunnitelmista.

ETÄVALMENNUS

Seminaarit luovat valmennustoiminnan kehukset. Näiden kehysten sisään jäsenyvät varsinaiset lähi- ja etävalmennukset. Etävalmennus sisältää aivan samat yhteistoiminnalliset elementit kuin lähivalmennus; valmennus tapahtuu sekä Joensuun yliopiston Second Life –saarella (University of Joensuu) että ns. Virtuaaliluokassa.

Etätapaamisten päivät ja tarkka päiväohjelma (maalis-, huhti- ja syyskuulle) sovitaan valmennuksen käynnistyessä. Helmikuun lähitapaamisessa kokeillaan, harjoitellaan ja otetaan käyttöön ao. koulutusteknologiat, joten ei syytä huoleen: jokainen opastetaan ympäristöjen käyttöön.

Virtuaaliluokka ja Second Life saari (University of Joensuu) toimivat myös valmennettävien yhteiskehittelyn ympäristöinä. Yhteiskehittely (*collaboration*) viittaa yhdessä te-

kemiseen, yhteisten aitojen probleemien ratkaisemiseen. Lähivalmennuksessa perehdytään yhteiskehittelyn tavoitteisiin ja muodostetaan kotiryhmät.

LÄHIVALMENNUS

Lähitapaamiset järjestetään Savonlinnan kampuksella joka toinen kuukausi. Ensimmäinen kohtaaminen on kahden päivän mittainen (8.-9.1.2009). Ensimmäisenä päivänä uuden opettajuuden tematiikkaa tarkastellaan kaikista kolmesta näkökulmasta käsin. Tutustumme (toinen toisiimme) ja otamme käyttöön joukon sosiaalisen median palveluja ja työvälineitä, pohdimme e-elämää, tarkoituksenmukaisia opetusteknologioita, työn ja ammattien muutosta sekä tarkastelemme eteläsavolaista nuorisotutkimusta. Toisena päivänä keskitytään valmennuksen koulutusteknologioihin.

Toinen lähitapaaminen on vajaan kuukauden kuluttua ensimmäisestä (6.2.2009). Tapaamisessa viedään ensimmäisen kohtaamisen ideoita eteenpäin ja sovitaan myös etätyöskentelystä. Lähitapaamisten ajankohdat listattuna:

TAMMIKUU: 8.-9.1.2009/Savonlinna
HELMIKUU: 6.2.2009/Savonlinna
HUHTIKUU: 3.4.2009/Mikkeli

KESÄKUU: 5.6.2009/Savonlinna
ELOKUU: 21.8.2009/Savonlinna
LOKAKUU: 2.10.2009/Mikkeli

LISÄTIETOJA VALMENNUKSESTA

Maj-Britt Kentz
Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus
<http://skk.joensuu.fi>
gsm: 050 50 50 956
maj-britt.kentz@joensuu.fi

Teemu Moilanen
Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus
<http://skk.joensuu.fi>
050 37 57 956
teemu.moilanen@joensuu.fi

LIITE 2/ Ennakkokysely

Lukuvuoden taitoksen ja hartaasti odotetun joulun kiireet vievät vauhdikkaasti mennessään. Pian on tammikuu ja Mun Juttu –valmennus starttaa! Toivomme, että kiireittäsi huolimatta löydät hetken vastata alla oleviin neljään teemaan. Anna ajatustesi virrata vapaana. Tavoittemme on oppia tuntemaan edes hieman valmennusryhmää ennakoon ja myös kuulla toiveitanne tulevasta.

Kiitos vastauksestasi ja hyvää joulun aikaa – tavataan tammikuussa!

Terveisin Maj-Britt Kentz ja Teemu Moilanen

I Tarinaan teknologiasta

Kuvaa seuraavassa pikku tarinassa, millainen merkitys teknologialla on jokapäiväisessä elämässäsi. Älä unohda tuoda esiin suhdettasi tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämiseen opetuksessa ja oppimisessa? Pohdi kuvauksessasi myös teknologian roolia opiskelijoittesi arjessa.

II Opetus, oppiminen - pedagogiikka

Sanotaan, että opettamaan oppii vain opettamalla. Opettajuuteen liittyy erilaisia taitoja, jotka kehittyvät ajan saatossa ja kokemusten kautta. Taidot ovat myös oivalluksia, joihin liittyy tilanne ja yleisö (oppilaat/kollegat/vanhemmat). Kerro opiksi meille muille yksi tällainen itsellesi merkityksellinen pedagoginen oivallus – kokemus – ohjenuora, josta on kasvanut työssäsi varsinainen ”hyvä käytänne”.

III Toimintakulttuuri

Kaikissa oppilaitoksissa on erilainen toimintakulttuuri. Siihen vaikuttavat yhtä aikaa monet erilaiset asiat, saati sitten persoonalliset ja ainutlaatuiset ihmiset. Jokaisessa toimintakulttuurissa on jotakin erityistä ja hyvää.

Kuvaa jotakin teidän oppilaitokseen liittyvää toimintakulttuurin osatekijää, tapaa, käytännettä, joka tukee omaa toimintaasi ja jonka haluat jakaa muille valmennettaville.

Entä **mitä haluaisit oppia** uusilta kollegoiltasi (valmennettavilta) parantaaksesi/kehittääksesi oppilaitoksesi toimintakulttuurin nykytilannetta?

IV Se ”tavallinen” päivä

Mun Juttu –valmennuksessa on mukana joukko opettajia sekä ammatilliselta toiselta asteelta että lukioasteelta. Jotta osaisimme vastata paremmin valmennuksella sinun tarpeisiisi, niin kuvaa meille millainen sinun työsi on? Millaisessa ympäristössä ja keiden kanssa työskentelet? Mitä päivän mittaan teet?

LOPUKSI

Mikä ottaa hattuun? Opettajalla on toisinaan mielessään monen monituista juttua, mikä ottaa päähän, mutta ei juuri koskaan tilaisuutta sanoa sitä suoraan. Nyt saa sanoa!

LIITE 3/Juvan koonta

Hei kaikille Mun juttu opettajille!

Kiitos tämänpäiväisestä Juvalla. Kirjasin ajatuksianne ylös ja mielestäni ne jo teemoittuivat mukavasti selkeisiin kokonaisuuksiin, joista ohjelma muotoutuu - jopa pidemmäksi ajaksi kuin ensimmäisille kahdelle lähipäivälle. Lähtökohtana useimmissa puheenvuoroissa oli oman opetuksen (myös lähi-) rikastaminen, ns. sosiaalisen median palvelujen hyödyntäminen luontevalla tavalla omassa työssä. On hyvä muistaakin, että teknologia on oiva kumppani myös opettajan muussa työssä, kuin opettamisessa.

Tässä tiivistetty lista joulupukin toivelahjalistalle:

- 1) Sosiaalinen media ja sosiaalinen oppiminen ilmiöinä muodostavat kiinnostavan dialogin. Tähän teemaan istuu iso joukko asioita, kuten "irti moodlesta", sosiaalisuus verkon hyödyntämisessä, yhteisöllinen tiedon tuottaminen, "mitä nuoret hyödyntää, niin otetaan käyttöön"
- 2) Kuva, video ja ääni muodostavat yhden selkeän osakokonaisuuden - niiden tuottaminen ja tallentaminen sekä siirtäminen tarvittaessa verkkoon esim. johonkin sosiaalisen median kanavaan.
- 3) Pelit - tämän aiheen ympärille voi rakentaa halutessaan niin tutkimusorientoituneen kuin pedagogisen tai sitten kokeilevan lähestymiskulman.
- 4) Peda-mallit/toiminta ja virtuaaliluokka on varmasti monelle käytännönläheinen kysymys ja siksi luonteva osakokonaisuus valmennukseen.
- 5) Ongelmalähtöiseen oppimiseen (PBL) ja asioiden/ongelmien/taitojen simuloinnin/oppimisen ympäristö voisi olla Second Life. Sisältöpuolella ideana oli PBL-aihioiden tuottaminen - yhdessä tietenkin, eikö vaan?
- 6) Tiedon luotettavuuteen liittyvä näkökulma. En usko, että kysymys oli puhtaasti tieto-opista vaan pikemminkin digitaalisuuden ja internetin tarjoaman digitaalisen ulottuvuuden mahdollistamasta näkökulmasta. Tämä on kysymys, joka askarruttaa monia opettajia ja varmasti myös siksi, että olemme viime aikoina saaneet lukea siitä, että plagiointi on yleisempää kuin olemme uskoneet ja selkeästi nouseva suuntaus myös toisen asteen opiskelijoiden parissa.
- 7) "Uudet hullut ideat" tiivistä osuvalla tavalla kokonaisuuden.

Palaamme pikapuoliin asiaan alkukyselyn, sisältöjen/ohjelman/tilojen jne. tiimoilta. Jos juttelet Mun Juttu -kollegan kanssa lähipäivinä, niin utele onko tämä viesti saavuttanut myös hänet. Täri-nästä ja vilusta selvittyämme viemme tämän päiväiset esitykset verkkoon Mun Juttu blogiin. Ja sitten jatkossa otamme käyttöön oman Mun Juttu työskentelyratkaisun, joka joustaa paremmin valmennustoiminnan suunnassa.

Lähetätkää aatoksianne meille - jos jotakin uutta nousee mieleen tai jos olen ihan selvästi unoh-
tanut jotakin tärkeää listalta.

Ystävällisin terveisin,

Maj-Britt Kentz
erikoissuunnittelija
Joensuun yliopisto/ Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus
gsm. 050 5050956

LIITE 4/Lähijaksojen sisällöt

Torstai 8.1.2009 klo 9.00-16.00

9.00-9.30 kahvi

9.30 Soinin puheenvuoro

10:00-11:15 Keskustelua valmennuksen sisällöistä (Juvan lista), ennakkokyselyn koonta ja keskustelu/Kentz

11:15-12:00 Lounas

12:00-13:00 Kipinä 1 ja teknologia/Jaiku/Blogi ja mikroblogi 1 (jokamiehen teknologioita opetuskäyttöön)

13:00-15:00 Pienryhmätyöskentely ja tuotosten esittely, kahvi ja tauot oman aikataulun mukaisesti.

15:00-16:00 Kipinä 2: SL lähiopetuksessa/ongelman simulointi. Kipinä 3: 3D Internet tulee... vähän kerrassaan, muuttaako se jotakin?

Perjantai 9.1. klo 9:15 - 16:00

9:15-10:30 HUI 1 : Pelaajakortti/Miten opin tuntemaan uuden (suuren) opetusryhmän? Oman esittelyvideon työstäminen.

10.30-11.30 Netissä kasvaneet

Lounas

klo 12:30 alkaen loppupäivän työskentelyn otsikkona on "Sosiaalisuus oppimisessa ja teknologioissa"

- työvälineet ja case-esimerkit (Ning, ACP, Blogi)
- tarve ja ratkaisu
- käymme myös tutustumassa millainen meno Tieteenpäivillä 09 on/Second Life

Päivien yhteenveto, kotiryhmät ja -läksyt.

Perjantai 6.2.2009 klo 9.15-16.00

9.15-10.00 Katsaus pilotteihin - puheenvuorot:

1) Mikkeli: Mediapolku

2) Savonlinna: kv -polku ja tekniikka- ja palvelupolku

3) P-mäki ja JJR: ideoita ja aihioita, nuorten näkökulma

Tila: B322/323

10.00-10.05 Päivän agenda

Tila: B322/323

10.05-10.35 1) Johdatus sosiaaliseen mediaan: opetuskäytön näkökulma/Kentz

Aineistot Ningissä: Johdatus_MBK.pdf

sosmed_kasite_erkkola.pdf

Jussi-Pekka Erkkola/ Sosiaalisen median käsitteestä

2) Flat Classroom.ning.com /Helmet, ideat ja suomalaiset kehittämissuositukset omaan foorumiin, vastatkaa aloittamaani keskusteluun.

Lyhyt tauko

10.45-11.20 >> Sosiaalisen median välineet/Moilanen

Aineistot Ningissä: Johdatus_TM.pdf

Tila: B322/323

11.20-12.15 Lounastauko

12.15-12.45 Kyselytutkimuksen tuloksia ja raportointia, kysymykset ja keskustelu/Salmi ja Peräkorpi

Iltapäivän pienryhmätyöskentely/kiertävät vuorot

Ryhmä 1/WS-Moilanen (A301): >> ACP, etäohjauksen konferenssityöympäristö

Ryhmä 2/WS-Kentz (B322/3): >>Yhteisöllisen kirjoittamisen ja suunnittelun-työvälineet opetuskäytössä Aineistot Ningissä: MBK_demo.pdf

Lisäaineisto:

>> Vastaa_saralle.doc

Ryhmä 3/WS-Ranta (A227): >> Video- ja kuvanjakopalvelut opetuskäytössä oppimisympäristössä (RSS)

Aineistot Ningissä: ranta.pdf

Maalis 09/ Koulutus: Etäillat verkossa

<http://connect.joensuu.fi/munjuttu/>
-Sisältö: ACP

A-ryhmä ma 9.3. klo 16.30-18.30

B-ryhmä ti 10.3. klo 16.30-18.30

C-ryhmä ke 11.3. klo klo 16.30-18.30

D-ryhmä ma 16.3. klo 16.30-18.30

Perjantai 3.4.2009 Mikkeli/Taitola

9:30 Aloitukset ja kahvi

9:45-10 Vierailijan puheenvuoro

10-11 Virtuaalimaailma Second Life/Moilanen

11-11:45 Lounas

11:45-13:15 Työpaja1&2

*TP1 Second Life - perehtyminen käytännössä/Moilanen

*TP2 Wikittelyä/Kentz

13:15-13:30 Kahvi

13:30-15:00 Työpaja 2&1

*TP1 Second Life - perehtyminen käytännössä/Moilanen

*TP2 Wikittelyä/Kentz

15-15:30 Päivän koonta

Touko 09/ Etäillat verkossa

Tapahtuman kuvaus: Kokeillaan ja pohditaan, mihin SL taipuu opetuksessa ja oppimisessa. Lennähdä paikalle!

Kaksi ryhmää molemmat klo 16-18.

maanantaina 25.5 ryhmä 1. ja maanantaina 1.6. ryhmä 2.

Perjantai 5.6. klo 9.00-16.00

Kentz ja Hakola ks. <http://avoinkampus.joensuu.fi/demot>

9.00-10.00 Visuaalisen viestinnän periaatteita oppimateriaalin laadinnassa:

- * kuvakerrontaa rajauksella,
- * luettavuuden muotoilu,
- * värien käyttö

10-10.30 Matriisikäsikirjoitus (tai kuvakäsikirjoitus) oppimateriaalituotannon suunnittelun välineen

- * matriisikäsikirjoittamisen menetelmä
- * tehtävän anto: tavoitteet ja aikataulu, reflektointiohjeet
- * ryhmiin jako

10.30-11.30 Ryhmät työstävät käsikirjoitusta

11.30-12.15 Lounastauko (voitte halutessanne siirtyä suoraa kaupungille lounastamaan)

12.15-14.15 Materiaalin teko (kaupungilla, raakamateriaali)

14.15-15.15 Paketointi, eli blogiin siirtäminen

15.15-16.00 Yhteinen purku, ryhmien esitykset ja reflektointi työskentelystä

16.05 Kiitos ja kesälomalle!

LIITE 5/ Esimerkkitehtävä ensimmäiseltä lähijaksolta yhteiskeskustelun pohjal- le

Kaikille yhteinen tehtävä

Päivien aikana yksi tavoite on oppia tuntemaan kollegoita. Yhdessä oleminen ja tekeminen auttaa oppimaan myös ryhmän tuntemista. Kun iltapäivällä esittelette tuotoksenne, niin kertokaa alkuun, millainen pienryhmänne on.

1) Yleensä on tapana kysyä: "Mitä oppiminen on?". Nyt kysytään, "Mitä opettamien on?"

2) Millainen lukio olisi, jos ylioppilaskirjoituksia ei olisi?

3) Millaisia oppilaita kouluihin tulee 10 vuoden kuluttua ja mitä/miten kouluissa opiskellaan? Millaisia ammatteja varten?

4) ATK=TVT?

Suomalaisten nuorten tietotekniikan hyötyohjelmien käyttötaidot ovat tutkimuksen mukaan heikot. Yhtenä ratkaisuna ATK:ta (automaattinen tietojen käsittely) vaaditaan takaisin oppiaineeksi kouluihin. Onko tämä todellinen ratkaisu? Ja mitä on TVT:n (tieto- ja viestintätekniikan) opetusikäyttö? Miten oppilaat hyödyntävät sosiaalista mediaa ja voiko siitä oppia jotakin uutta?

5) Maapalloistumisen tiellä - vai edessä?

Vieraiden kielten opetusta on sekä ammatillisella toisella asteella että lukioasteella. Hiljakkoin on käyty vilkasta keskustelua siitä, että vieraita kieliä oppii niitä käyttämällä. Perinteisessä koululuokkahuoneessa tai kielistudiossa aidon viestinnän tuntuun tai kulttuuriin liittyvään tunnelmaan on hankala päästä ja hankalimmillaan opiskelu voi tuntua oppilaasta kovin keinotekoisilta. Syventykää asiaan, pohtikaa ja kuvailkaa uusi tapa opettaa ja opiskella valitsemaanne vierasta kieltä.

6) Mikä on tarpeellista, mikä riittävää? Onko kaikki perusteltua, vai onko jotakin turhaa?

Kymmenesosa kaikista oppilaista ja 20% lukiolaisista on uupuneita ja siksi kasvatustieteen professori Juha Hakala (HS - Mielipide - 21.12.2008) kysyy:

”Mitä pitäisi tehdä? Jos näin suuri osa koululaisistamme potee koulu-uupumusta, millaisia ammattiin opiskelijoita heistä saadaan? Millaisia työntekijöitä, perheen vanhempia ja lasten kasvattajia?”

Mitä me kasvattajat, opettajat ja opettajankouluttajat voisimme tehdä? Miten koulua pitäisi muuttaa, jotta se tarjoaisi lapsillemme ja nuorillemme viihtyisämmän ja iloisemman oppimisympäristön? Voisimmeko tarkistaa oppisisältöjä? Voisimmeko vähentää oppisisältöjä määrällisesti? Kysyn tätä siksi, että tiedän, että minkä nopeasti oppii, sen nopeasti unohtaa. Voisimmeko tukea lastemme vahvuuksia ja unohtaa heidän heikkouksiaan?”

7) Hyvinvoinnin tähden, pitääkö meidän katsoa koko kuvaa uudella tapaa ja laittaa koko toisen asteen koulutus uusiksi?

Minna Vähämäki avasi alkukesällä 2008 keskustelun otsikolla ” Toisen asteen koulutus pitäisi laittaa uusiksi” (HS - Mieli - 6.6.2008). Lukion opettajan aloittama keskustelu sai aikaan melkoisen mylläkän, joka jatkuu edelleen. Keskustelussa on noussut esille mm. se, että vallitseva järjestelmä tukee omituista jakoa – fiksut/tyhmät, hyvät/huonot, alamaiset/valtaapitävät.

Jakaako duaalimalli aidosti eheän ikäluokan keinotekoisesti halki, poikki ja piinon? Entä yritetäänkö nykyisellä koulutuspolitiikalla vastata keinotekoisesti, johonkin muuhun kysymykseen kuin siihen, mihin sen yksilön näkökulmasta pitäisi vastata?

Otsikoita:

*Tuottavatko ammattioppilaitokset vain alamaisia?
Toisen asteen koulutus pitäisi laittaa uusiksi
Lukiolaisten ja ammattikoululaisten politiikkatiedoissa suuret erot
Lisää yhteiskuntaoppia kouluihin!
Ajatus nuorisokoulusta on nyt kauempana kuin aikoihin
Yhteinen toinen aste ei vähennä syrjäytymistä
Koulutuksellinen tasa-arvo ei toteudu
Jokaisen nuoren työpanos tarpeen
Lukioon pääsi Helsingissä edellisvuotta helpommin
"Koulupudokkaiden synty on ehkäistävä ennakolta"
Ammattilaisista paha pula
Kirja: Ammattikoulu tai lukio pakolliseksi
Koulupudokkaiden määrä lisääntynyt*

Suuren ryhmän käynnistäminen on aina haaste kouluttajalle, mutta myös koulutettaville itselleen. Mun jutussa ratkaisuna hyödynnettiin kahta keskeistä toimintatapaa: keskustelu ja erilainen esittäytyminen, toisen muistaminen.

Valmennus käynnistettiin pohtimalla mm. sitä, millainen lukio olisi jos ylioppilaskirjoituksia ei olisi? Sekä millaisia oppilaita kouluihin tulee 10 vuoden kuluttua ja mitä/miten kouluissa opiskellaan? Millaisia ammatteja varten? Pohdinnassa oli myös tieto- ja viestintätekniikan asema kouluissa (ks. Liite 1.)

Tutustumasta edistettiin tekemällä erilaiset videotervehdykset. Suuren ryhmän oppiminen on aina haaste. Kuvaa ja ääntä yhdistämällä mielenpainaminen on helpompaa.